Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 30 Montgomery St.
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVIII. Ч. 179. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. СЕРЕДА, 23-го ВЕРЕСНЯ 1981 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, SEPTEMBER 23, 1981 No. 179. VOL. LXXXVIII.

„Сорок років праці КУК"

Вінніпег, Ман. — Під таким заголовком появилася праця д-ра Михайла Марунчака, яку видала Централя Комітету Українців Канади. Праця ця — це промова автора, яку він виголосив на XIII Конгресі Українців Канади, до якої видавці додали окремий вступ. У вступі пов'язується 40-річчя праці КУК враз з 90-річчям українського поселення в Канаді, яке саме українці Канади відзначують в цьому році.

Як відомо КУК став першою надбудовою національного українства Канади, в якій впродовж чотирьох декад проведено велетенську працю в користь цілої спільноти на різних відтинках суспільного життя.

В своїй праці д-р Марунчак дав живу картину цих суспільних процесів, почавши від так званих „перших кроків" (галицьких і буковинських хат-ліп'янок), кінчаючи репрезентацією українців Канади в обох законодавчих палатах. Увесь цей процес проходив в рамках культурної ідентифікації. В цих рамках українці виявили великі організаційні здібності. Це й саме давало їм силу національного самозбереження.

Видання можна набути в Централі КУК, 456 Main St. Winnipeg, Man., R3B 1B6.

Д-р Орест Попович став „майстром ФІДЕ"

Як відзначення за свої успіхи в міжнародних шахових турнірах в роках 1979-80, відомий український шаховий майстер д-р Орест Попович одержав від Міжнародної Шахової Федерації (ФІДЕ) звання „майстра ФІДЕ".

Це звання надають на підставі точно визначених вислідів в міжнародних турнірах, що мають відповідний склад і силу учасників. Учасники в таких турнірах — це майстри з різних країн, а певний процент їх мусить вже мати титули ФІДЕ. „Норму" треба виповнити на щонайменше двох турнірах, де мінімум партій є 25. Д-р Попович виповнив таку норму на трьох турнірах, де була 31 партія. ФІДЕ надає ще два вищі титули, а саме „міжнародного майстра" та „міжнародного гросмайстра".

Д-р Попович - це перший українець на Заході, що здобув титул майстра ФІДЕ. Дотепер він був клясифікований як шаховий майстер тільки в рамках Американської Шахової Федерації (від 1957 року), яка недавно теж додала йому відзначення „майстра на життя". В 1971-72 роках д-р Попович належав до найвищої американської кляси майстрів.

Д-р Попович, член УСВТ „Чорноморська Січ" Ньюарк, був чотири рази першуном українців Америки й Канади. В професійному житті він є професором хемії на Бруклинському коледжі Міського університету Ню Йорку та дійсним членом НТШ.

Проф. В. Маркусь працює над Енциклопедією Українознавства

Едмонтон, Альберта. — На підставі домовлення між Канадським Інститутом Українських Студій в Едмонтоні та редакцією „Енциклопедої Українознавства" в Парижі заанґажовано на два роки праці над англомовним виданням „Енциклопедії Українознавства" професора політичних наук університету Лойола в Чикаґо, д-ра Василя Маркуся, довголітнього співробітника енциклопедії і редактора відділу права, суспільних наук і політики.

Проф. Маркусь зайняв становище заступника головного редактора проф. Володимира Кубійовича і буде працювати в Сарселі біля Парижу два роки. На цей час він одержва відпустку від свого університету, а його працю буде оплачувати Канадська Фундація Українських Студій. Проф. Маркусь розпочав працю в Сарселі на початку липня цього року.

Англомовна „Енциклопедія Українознавства" (абеткова частина) є великим проєктом Канадського Інституту Українських Студій і редакції в Сарселі. Твір запляновано на чотири томи, над якими ведеться праця вже три роки. Перший том закінчується і його з кінцем 1982 року має видати Видавництво Торонтонського університету. Крім проф-ів Кубійовича й Маркуся, до головної редакції входить проф. Юрій Луцький з Торонтонського університету, який є редактором англійської мови. З ними співпрацюють кільканадцять редакторів окремих відділів.

В академічному році 1980-81 працював у Сарселі в англомовній редакції відряджений Канадським Інститутом Українських Студій проф. Данило Струк із відділу слов'янських мов і літератур Торонтонського університету.

ОСІННЯ ЗАБАВА В ЮНІОНДЕЙЛ

Юніондейл, Н. Й. — 72-ий Відділ Союзу Українок влаштовує традиційну осінню забаву в суботу, 3-го жовтня ц.р., в Юніондейл, Н. Й., у парохіяльній залі церкви св. Володимира при 226 Юніондейл аве. Початок забави о год. 8-ій вечора. Забаву попередить коктейл о год. 7-ій вечора. Грає оркестра „Водограй". Ціна квитка 30 дол. від особи включає коктейл, вечерю і напитки.

Замовлення на квитки приймає С. Бошамер тел: (516) 328-8857.

ВИПАДОК В. СКУОДИСА В СССР ВИМАГАЄ ЗАСТАНОВИ

Москва. — Не зважаючи на численні протести Державного департаменту ЗСА совєтські власті продовжують тримати в одному з концтаборів американського громадянина литовського походження Витаутаса Скуодиса, засудженого в грудні 1980 року на сім років в'язниці і п'ять років заслання за „антисовєтську агітацію і пропаганду".

Витаутас Скуодис відомий був також під прізвищем Бенедикт Скатт. Він народився в З'єднаних Стейтах Америки в 1929 році, а потім з батьками переїхав в Литву. В офіційній ноті Державного департаменту говориться, що Скуодис ніколи не відмовлявся від американського громадянства, а тепер бажає покористуватись правами американців в СССР. Совєтські чинники зарахували його до совєтських громадян і тому після арешту відмовили права представникові американської амбасади побачитись з ув'язненим. Вони заявили речникові амбасади ЗСА, що Скуодис не може користуватись правами американського громадянина, бо Совєтський Союз не визнає подвійного громадянства.

Політичні спостерігачі і кореспонденти при тій нагоді пригадують, що випадок В. Скуодиса вимагає застанови, бо таке може трапитися з багатьма іншими американськими громадянами народженими чи натуралізованими в ЗСА.

У світі

ЧЕТВЕРТА ЕКСПЛЬОЗІЯ У МУСУЛМАНСЬКІЙ частині Бейруту, Ливан, вбила принаймні чотири особи, а 35 осіб зазнало поранень. Група, яка називає себе „Фронтом для визволення Ливану від чужинців", признається до підкладання бомб. В телефонічному повідомленні до французького пресового агентства невідома особа заявила, що атентати будуть продовжуватися в майбутньому. Речники Палестинської Визвольної Організації кажуть, що названий „фронт", це фікція, а насправді цією діяльністю займаються ізраїльці, на що вказує також і те, що бомбові замахи переважно скеровані проти ПВО і її інсталяцій у південному Ливані.

ГОЛОВА ВІЙСЬКОВОЇ УРЯДОВОЇ ХУНТИ В ЕЛЬ Сальвадорі, Хозе Наполеон Дуарте прибув 20-го вересня ц.р. до Вашінгтону і там відбуватиме офіційні розмови з президентом Роналдом Регеном і його найближчими співробітниками. Виступаючи на телевізійній програмі Сі-Бі-Ес, Дуарте заявив, що Ель Сальвадор потребує не тільки модерної зброї, але також новочасних комунікаційних середників для ефективного поборювання марксистських партизанських частин і принаймні 300 мільйонів долярів економічної допомоги для вирівняння платничого балансу. Дуарте заявив, що він особисто є проти висилки американських військових частин до Ель Сальвадору, а також проти висилки війська іншими державами. Він має на увазі в першу чергу Кубу, Совєтський Союз і Нікараґуа.

ГРЕЦЬКИЙ УРЯД НЕ ЗУМІВ ПОБОРОТИ економічні і політичні труднощі та подався до димісії, а парлямент погодився розписати нові вибори на 18-го жовтня ц.р. Проти урядової так званої Нової Демократичної партії активно виступають соціялісти, які домагаються націоналізації економії і критикують традиційну політику Греції, яка базується на тісній співпраці з Америкою і країнами Західньої Европи. Андреас Папандреу, голова Нової Демократичної партії, в принципі відкидає співпрацю із Соціялістичною партією, яка, на його думку, веде Грецію до співпраці з комуністичними державами, а в першу чергу із Совєтським Союзом. „Чого хочуть комуністи від Греції ми вже знаємо, — заявив Папандреу кореспондентам, — бо вони вже пробували накладати намордник на демократичну систему в нашій країні".

ЗГІДНО З ІНФОРМАЦІЄЮ СТАТИСТИЧНОГО бюра Об'єднаних Націй, число населення земної кулі становило в кінці 1980 року 4,795 більйона осіб. В порівнянні з 1979 роком, число населення збільшилося на 80 мільйонів осіб.

СЕНАТ ЗАТВЕРДИВ НОМІНАЦІЮ САНДРИ О'КОННОР

Суддя Сандра Дей О'Коннор перед Капітолем після затвердження її Сенатом на члена Найвищого Суду ЗСА.

Вашінгтон. — У понеділок, 21-го вересня, Сенат одноголосно — 99-0 — при одному відсутньому (демократичний сенатор з Монтани Мекс Бокус) — затвердив Сандру Дей О'Коннор на пост судді в Найвищому Суді З'єднаних Стейтів Америки. Ця 51-річна суддя з Арізони ввійде в історію країни, як перша суддя-жінка в Найвищому Суді.

У п'ятницю відбудеться церемонія заприсяження О'Коннор з участю президента Роналда Регена.

У своєму коментарі, кілька хвилин після голосування в Сенаті, О'Коннор сказала, між іншим: „Я вірю, що 10 років віднині... вони всі будуть задоволені, що так чудово голосували за мене".

Минулого тижня Комісія судівництва, після переслухань, рекомендувала О'Коннор, вислідом голосів 17-0, на цей пост судді Найвищого Суду.

НУКЛЕАРНУ СТАНЦІЮ КОНСОЛІДАЦІЙНОГО підприємства Едісон-Індієн Поінт-2 — замкнуть, правдоподібно, на рік часу з уваги на направу, яка коштуватиме це підприємство 100 мільйонів долярів. Існує також така можливість, що нуклеарну станцію можуть замкнути навіть на чотири роки часу. Проблему витворило заржавлення в паровому генераторі, яке поступає швидше, як це передбачувано, бо існування цього роду генератора обраховувано на 40 років часу. Таке ж заржавлення відкрили і в інших нуклеарних станціях ЗСА.

ЩОБ ЗДОБУТИ 6,7 БІЛЬЙОНА ГОТІВКИ НА покращання Нюйоркських реґіональних засобів масової інформації Метрополітальна транспортаційна служба заповіла підвишку на рогачку нюйоркських мостів на 25 центів. Підвишка рогачок стосуватиметься моста Трайборо і чотирьох інших перехрещень Східньої ріки. Програму в напрямі покращання має затвердити Рада Метрополітальної служби.

ПОЛЬСЬКІ РОБІТНИКИ ОБВИНУВАЧУЮТЬ МОСКВУ

Варшава, Польща. — Засоби масової інформації Совєтського Союзу стосують масивний пропагандивний наступ на польську вільну профспілку „Солідарність" і присвячують багато уваги зверненні, яке було надіслане урядом СССР до польських робітників через Політбюро Польської Об'єднаної Робітничої (комуністичної) партії з нагадуванням на зобов'язування держав Варшавського Пакту обороняти комунізм від всяких напастей.

Газета „Правда", орган ЦК КПСС, широко цитує також звернення чехо-словацьких комуністів, опубліковане в газеті „Руде Право", яка закликає чехо-словацьких робітників і робітників інших соціялістичних держав, в тому числі правдоподібно також поляків, до чуйности і пригадує події в Мадярщині в 1956 і Чехо-Словаччині в 1968 роках.

Вміжчасі Крайовий Комітет вільної профспілки „Солідарність" зайняв становище до совєтських обвинувачень і погроз, кажучи, що Совєтський Союз вмішується у внутрішні справи Польщі. Подібні обвинувачення висунули також представники закордонних держав заявляючи, що Польща, як суверенна держава, має право вирішувати свої справи самостійно, а не під тиском Москви чи інших комуністичних держав. До московської пропагандивної оркестри долучились також польські комуністи, які від імені уряду заявили, що в теперішній ситуації уряд не може вести жадних переговорів з вільною профспілкою і не вважає її більше партнером для пертрактацій.

Совєтська телевізійна сітка систематично показує сцени з протестаційних віч в Совєтському Союзі, на яких робітники, зігнані, очевидно, силою партійними наглядачами, нібито протестують проти вільної профспілки і тих польських робітників, які її підтримують. Робітники кричали: „ми будемо боронити соціязлім в Польщі". Показано також багато шуму, крику, підношування рук із затисненим кулаком тощо.

Політичні спостерігачі і дипломати в Москві звертають слушно увагу, що ніхто з організаторів цього жалюгідного видовища не застановлявся мабуть, що йдеться тут не про Совєтський Союз, а про суверенну державу і така поведінка є брутальним вмішуванням у внутрішні справи Польщі, про що виразно говорять речники „Солідарности".

Уміжчасі Голова Католицької Церкви Папа Іван Павло II, який після

(Закінчення на стор. 4)

ЗАПОВІДАЮТЬ НОВІ СУДИ В ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНІ

Пресове агентство Ройтерса інформує з Праги, що тамошні комуністичні власті приготовляють великй політичний процес над дисидентами, переважно членами або прихильниками Хартії 77, організації, яка не тільки виступає за права людини і наглядає за виконанням Гельсінкських угод, але також домагається основних свобід для літераторів, культурних діячів та населення взагалі.

Більшість дисидентів, яким уряд закидає антидержавну діяльність, ведення пропаганди й агітації проти соціялістичної системи в Чехо-Словаччині та інші „злочини", вже сидять у в'язницях в очікуванні суду. Дисидентські джерела покищо не знають чи уряд погодиться на влаштування великої показухи, тобто чи судитиме усіх дисидентів разом на спільному процесі, чи, оминаючи розголосу, засудить кожного окремо у індивідуальних процесах. Ці ж джерела сподіваються високих вироків для усіх підсудних, взоруючись на вироках вже засуджених, які за відносно малі „проступки" одержали по чотири і сім років ув'язнення. Дисиденти і західні дипломати кажуть, що у зв'язку із ситуацією в Польщі, чехо-словацький режим, пригадуючи собі „празьку весну" з 1968 року, що її задушили совєтські тануи, дуже гостро здушує кожний прояв лібералізації і саджає до в'язниці кожну запідозрену особу.

Серед найбільш популярних дисидентів в Чехо-Словаччині є колишній міністер закордонних справ в уряді Александра Дубчека з 1968 року, Їжі Гаєк. Не зважаючи на його 68 років, празький режим держить його майже стало у в'язниці. Головною з-посеред обвинувачених є однак 46-річна Іріна Сіклова, колишня викладачка соціології в Празькому університеті, а тепер в'язень чехо-словацьких тюрем, якій прокуратура закидає зорганізування підпільної організації, передавання матеріялів за кордон і спровадження політичної літератури із закордону до Чехо-Словаччини.

Ціллю режиму, — кажуть політичні спостерігачі, — є не тільки ув'язнити відомих осіб з-посеред дисидентів, але також виелімінувати їхній вплив на молодше покоління і припинити наплив літератури із Заходу. Обвинувачені твердять, що вони не вважають себе дисидентами, бо на підставі чехо-словацької конституції вони мають право на критику уряду, на культурну, іншу від урядової діяльність та інші активності. „Ми діємо в рамках конституції, — твердять деякі з дисидентів, — і тому судові розправи проти нас є незаконні".

Тиск режиму посилився також на Римо-Католицьку Церкву, її ієрархію і священослужителів. Два священики і дві інші пов'язані з церковною діяльністю особи були засуджені 28-го серпня за спровадження релігійної літератури.

НА СОЮЗІВЦІ ВІДБУЛИСЬ УСПІШНІ ДНІ УНСОЮЗУ

ПАМ'ЯТНИК О. Г. ГРУШКИ ЗВЕЛИЧУЄ ОСЕЛЮ

Союзівка (Л. Волянська). — Гасло Українського Народного Союзу „Лицем до сеньйорів" і гасло „Лицем до молоді" були наявними минулої неділі, 20-го вересня, в офіційний День УНСоюзу, центральною подією якого було поновне посвячення і присвячення пам'ятника незабутньому отцеві Григорієві Грушці, який поклав найтвердіші підвалини під фортецю всіх заморських українців і її пресового органу — Батька Союзу і „Свободи", ще на зорі поселень українців у цій країні.

В своєму слові про постать великого сподвижника українців в Америці сказав слово редактор - емерит „Свободи" Антін Драган. Це був о. Грушка, який ідеали велетнів української нації Шевченка, Франка, Лесі Українки, гетьмана Мазепи, „такі співзвучні з американськими ідеалами, з 'новим і праведним законом Вашінгтона', словом і ділом переніс на американську землю, ... він створив з них синтезу, яку втілив в Український Народний Союз", і через них, УНСоюз став „союзом ідей праці й інтересів".

(Закінчення на стор. 4)

(Фота: ред. Роми Гадзевич)

Отець д-р Богдан Волошин, парох української католицької церкви св. Тройці в Кергонксоні, Н. Й., відмовляє молитву перед поновним благословенням пам'ятника. Справа — головний предсідник д-р Іван Флис.

ЛІДА ФЕЩЕНКО-ЧОПІВСЬКА СТАЛА 27-ОЮ „МІС СОЮЗІВКОЮ"

Союзівка (Л. Волянська). — Суботній день, 19-го вересня, був повний життя й молодости на оселі Українського Народного Союзу, як своєрідне підсумовування не одного, але багатьох „свят молоді", які відбувалися тут щотижня сливе протягом літа, коли з усіх кінців Америки і Канади прямували сюди, на цей „клаптик України", багато молодих юних українців і всіх тих, що юні серцем.

У цей бо день, що був також першою половиною щорічного „Дня Українського Народного Союзу", обиралася на нову річну каденцію для Оселі і для УНСоюзу — „Міс Союзівка".

Нею обрано 20-річну Лідію Фещенко-Чопівську, студентку спочатку Нортвестерн університету, а тепер — Стенфордського університету в Каліфорнії, членку УНС, Відділ 301, „Кралю Української Преси в ЗСА '78" і нещодавно „Міс Сан Франсіско". Її дружками обрано красунь — Христину Тимків і Богданну Сосяк.

Вже з ранку в суботу, а навіть напередодні, у п'ят-

(Закінчення на стор. 4)

(Фота: ред. Роми Гадзевич)

Одна „Міс Союзівка" закінчила своє королювання, друга „Міс Союзівка" перебирає скіпетр влади. Орися Ганушевська і Ліда Фещенко-Чопівська (з квітами).

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00.
UNA members 65¢ a month. Change of address — 50¢. Make checks or money orders payable to "Svoboda"
Postmaster: Send address changes to "Svoboda", P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу 65¢ міс. За кожну зміну адреси — 50¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Позбулися страху

В одній польській народній школі у Катовицях на Шлеську появився у газеті, що її редагували самі школярі, рисунок: медвідь посередині, а довкола нього танцюючі діти з окликом „Ми тебе не боїмося!" Тому, що медвідь — це символ Росії, то зараз за день-два прийшов до школи якийсь достойник з місцевої компартії — і наляканий директор школи викинув автора цього рисунку зі школи та закрив газету. Обурені школярі та їхні батьки загрозили страйком і домагалися відкликання з праці того директора та призначення якогось іншого. Чим ця історія закінчилася — західня преса не подала, але й воно не має сутнього значення для міркувань на цю тему: в кожній авторитарній системі створюється атмосфера страху, — страх паралізує усяку опозицію, — поки люди застрашені, залякані, режим почуває себе безпечним, — коли ж люди перестають боятися — голову підносить опозиція і диктатурі грозить провал.

Україна переживала і ще тепер переживає — окупантські режими, що їх найпершим і головним знаряддям панування був і є — страх. Защеплений мільйонам поневоленого народу страх, щоб не наражувати себе і своїх рідних та приятелів на переслідування, на нагінку чи й на смерть. Ми, українці, знаємо з власного досвіду, що таке несамовите явище масового страху. Ті, які пережили час єжовщини в Україні (таких уже дуже мало), і ті, які пережили страхітливий режим Еріха Коха за Другої світової війни, і всі ті, які тепер живуть в Україні знають, що це таке масова психоза страху. Навіть українські вільні люди, які їдуть в Україну, як туристи, після повороту не зважуються говорити про те, що чули і відчували, бо ануж хтось буде недискретний, розкаже, а це дійде до совєтської розвідки і її московських наказодавців — і родині в Україні буде лихо. На вулицях міста в Україні не чути або чути дуже рідко, українську мову. Хто говорить по-українськи, оглядається поза себе. Всі вміють говорити по-українськи, але бояться закиду „націоналізму".

Проте феномен психози страху має також свій неписаний закон. Це той, що страх не вічний, страх минається і приходить реакція у ще більшій ненависті до спричинника страху. „Страх має великі очі", каже українська приповідка. Але за американським висловом, терор, який створює атмосферу страху, спричинює — скорше чи пізніше — „беклеш", реакцію, і ця реакція проявляється у такій відвазі, якої вже не залякає ніяка погроза, ніякий терор, ніякий шантаж.

Знають це явище реакції проти страху активні члени правозахисного руху в Україні. Шкільні діти в Катовицях перестали боятися московського ведмедя. І перестали боятися наймогутнішої збройної потуги в світі, якою є тепер Совєтський Союз, дев'ять з половиною мільйонів членів польської централі робітничих спілок „Солідарність". Всіх посідачів картки приналежности до комуністичної партії в Польщі є несповна три мільйони — менше, як десять відсотків населення. Більшість тих формальних комуністів пристали до партії з опортунізму, пристали тому, щоби їх діти могли дістатися до вищої школи чи щоби взагалі могли дістати працю, доступну легше комуністам. Але у протирежимовій організації „Солідарність" є —, твердять західні фахівці, — кругло один мільйон отаких формальних комуністів.

І перший конґрес „Солідарности", який відбувся недавно в Ґданську, не злякався шантажу, яким були військові маневри Совєтського Союзу на Білорусі, недалеко польського кордону, ані зосередження коло 80 військових кораблів на Балтиці недалеко Ґданська з можливістю висадки кожної хвилини десятків тисяч війська, підсиленого спадунами з літаків. Та висадка могла була схопити й розстріляти 898 членів Конґресу „Солідарности", — але з якими наслідками для СССР! 200,000 польського державного війська було б виступило проти займанців, — увесь Захід припинив би всякі торговельні зв'язки з СССР, треба було б багатомільйонової армії, щоби панувати у такій ворожій країні та годувати власну армію і завжди голодуюче населення. І тому сталося ніби чудо: після 9-ти днів офіційно проголошено в Москві, що „маневри" скінчилися. Поляки позбулися страху. І той Конґрес „Солідарности" у Ґданську мав відвагу закликати й інші сателітські країни, щоб їхні народи позбулися страху та виступили з домаганням — вільних демократичних виборів на місце диктатури компартії.

Дехто передбачує, що це початок кінця імперії. Афганістан став для СССР сов'єтським В'єтнамом, — хвиля мусулманського релігійного фанатизму перекидується на 40 мільйонів мусулман у СССР, — „вісь" Вашінґтон-Пекін—Токіо стає щораз виразніша. Світ перестає лякатися Кремля, зате на Кремлі панує параноїдальний страх перед „окруженням" і наїздом. Усе це-наслідок безглуздого режиму.

Ярослав Гайвас

НОВА ОФЕНЗИВА МОСКВИ

II

Зі зливи друкованих матеріялів совєтських агітпропів видно не лише велику потребу, в якій знайшлася червона Москва і яка змусила її аж так велелюдно і сконцентровано вдаряти на сторінках численних видань, але також зразу видно всі її слабості.

У боротьбі проти Церкви червоні борзописці виступають не в площині її духових скарбів, її велечезного історичного вкладу в життя й розвиток українського народу, а в безконечність перемелюють стократ опрокинені й заперечені фактами та документами червоні сплітки про співпрацю наших Церков, а головно Української Католицької Церкви з поляками, а відтак з німцями. Проти українського націоналізму, ще й у додатку до таких закидів вони вишукують усі можливі людські пороки, щоб їх причепити тому рухові і його членам.

Добірна лайка

Із змістом писань, чи з правдивими фактами вони не воюють, бо таких для них вигідних нема. Зате добірна лайка й спеціяльно підшукані погані слова, неправда, фальшиві цитати, джерела яких червоні вчені й дослідники ніколи не подають і т. п. виповнюють цілі сторінки антирелігійних і антинаціональних тирад на довгих шпальтах газет і журналів.

Відомий українській громадськости у вільному світі Клим Дмитрук „порадував" читачів щоденника „Молодь України" аж трьома довжелезними статтями під спільним заголовком „Диверсії у жовтоблакитній упаковці (Молодь України — 9,11,12-го серпня 1981)". І справді треба було хоч будь-якої „упаковки", щоб ті три статті та взагалі цілий їхній зміст трималися купи. Дмитрук — відомий мастак у виписуванні наклепів і лайок на українських націоналістів, взагалі на патріотів української землі, на український народ і, очевидно, на релігію, а в першу чергу на Українську Католицьку Церкву. Він властиво тими наклепами, вигадками й непростою неправдою заробляє собі на „хліб та до хліба" від його російських хлібодавців. А щоб продемонструвати його добірне слідство, вистачить зацитувати декілька назов для українських націоналістів та для віруючих людей, якими він залюбки і то не віднині оперує.

Ось вони: „унійто-оунівські алілуйники", „затяті апологети хреста і тризуба", очевидно, „злючі жовтоблакитники", та українські буржуазні націоналісти", „оунівські лідерчуки", „твердолобі оунівські головачі", „націоналістичні факельники", „уніятооунівська камарилья", „бандерівські людомори", „оунівські безбатченки", „буржуазно-націоналістичні мальбруки", „націоналістичні маразматики" — оце все, що можна знайти в статтях червоного майстра та ще й до того нагородженого „премією імені Ярослава Галана", того самого Галана, що своє життя провів на оплюгавленні свого народу й наношуванні йому шкоди, за що й був справедливо покараний на горло воїнами українського революційного підпілля.

Атака на Ватикан і УКЦеркву

А якщо мова про зміст, то, очевидно, на одному з перших місць у Дмитрука, як і в тих, що його наказують, Ватикан і місце Української Католицької Церкви в універсальній будові християнського світу. Аж ніяк не можуть типи з-під кремлівської зірки переболіти того й дати собі ради з тим, що УКЦерква, яку вони „зліквідували" разом з московським православним патріярхом 35 років тому живе, росте, розвивається й несе щораз більшу службу у житті свого народу і всього людського роду.

Ясне, що дмитруки також не можуть стерпіти того що, українська справа є живим і реальним співчинником у світовій політиці. І тому зовсім розгублюються вони з того приводу, що на XIII Конґресі Українців Америки прибули Збіґнєф Бжезінскі і Александер Гейґ. Ось що вони пишуть про це: „Новим кумиром націоналістичних ультра став останнім часом державний секретар ЗСА А. Хейг, який до речі, разом з Бжезинським відвідав згадуване вище зборище послідовників гітлерівського фашизму і виступив на ньому з провокаційною заявою про „радянську воєнну загрозу" Західній Европі і ЗСА".

Такими „сочистими" висловами переплетена ціла стаття Дмитрука. Як видно, болить же, заінтересування українською справою у світових політичних канцеляріях.

З неменшою заїлістю пише Дмитрук про постаючий спільний фронт українських національно — визвольних сил з Китаєм: „З рідкісним холуйством залицяються оунівські бонзи і до китайських гегемоністів та до ідей їхнього божка Мао Цзедуна, якого лондонський „Визвольний шлях" у лютому цього року безапеляційно назвав „визначним революційним стратегом". Тризубники на всі боки вихвалюють агресивний курс нинішніх верховодів Піднебесної, закликають до встановлення „найтісніших зв'язків" з пекінськими лідерами, до „глибокого вивчення" історії й політики Китаю."

Лихорадки дістає Дмитрук і його „вожді" від самої згадки про співпрацю українських діячів з — жидівськими. Тими, що в Україні,

(Продовження на стор. 3-ій)

Володимир Душник

„СОЛІДАРНІСТЬ" І ЛЕМКИ

Українське суспільство у вільному світі назагал симпатизує із змаганнями „Солідарности", просто із ідеологічно-політичних причин, тому що ця організація кинула виклик польській компартії, і посередньо ароґантній Москві. Також, час від часу, приходять спорадичні вістки, що деякі провідні члени „Солідарности", включно з Яцеком Куроньом і Лєхом Валенсою, мали заявити, що будуть старатися „поправити" судьбу української меншини, а передусім, судьбу українських лемків.

Тому то, велика стаття Мацєя Козловського в тижневику „Солідарність" з 14-го серпня 1981 року є певного роду барометром відношення польського робітничого руху до українських лемків.

Чи новий курс ?

Ціла стаття Козловського є наскрізь прихильна до лемків, але її підхід до походження лемків нагадує передвоєнну добу Дмоховського і Ґрабського. Ось послухайте, що пише автор:

„Лемки чи 'русини' ніколи не уважали себе частиною України не зважаючи на натиск окупанта (!), не зважаючи на націоналістичну пропаґанду, вони не приймали синіх українських „кенкарт", але приймали сірі карти, призначені для поляків. Невдалі були також спроби творення 'лемкенфольк' на взір 'ґураленфольк', і Лемківщина пережила окупацію як і решта країни під терором... Коли пройшов фронт, лемків масово брали до червоної армії, і лемки також боролися в чехо-словацьких відділах ген. Свободи..."

Далі автор пише, що після підписання „угоди" між Людовою польщею і УРСР, лемки підпали під добровільну репатріяцію", але слово „добровільна" лишилося пустопорожнім звуком. Лемки, які на думку автора, замешкують Лемківщину від XIX сторіччя, не хотіли переїздити під совєтське владування.

Без огляду на тенденційне наставлення автора, який послідовно намагається підкреслювати „етнічну окремішність" лемків, стаття виявляє ряд безправств та шикан поляків супроти лемків.

Щоб зменшити число українців при переписі населення, Ґрабські і Дмовські в роках 1920-1939, цебто їх колонізаційні пляни щодо українців, „ділили" українців на галичан, волиняків, поліщуків, бойків, гуцулів, лемків, і т. п. Це саме робили німці з поляками до вибуху Першої світової війни, коли вони „ділили" поляків на „мазурів, кашубів, поморяків, сльонзаків, ґуралів", проти чого очевидно боролися національно-свідомі поляки. Тепер, як і було за уряду Пілсудського, поляки далі намагаються ділити українців на племінні групи. Може така рація була оправдана з польського погляду в роках 1920-1939, коли в Польщі жило 7 мільйонів українців, але чи вона є потрібна тепер?

„Акція В"

Козловські довго описує боротьбу польського уряду проти відділів УПА в роках 1946-1947 (відділи Рена і Байди) і критикує насильне переселення лемків навіть з тих повітів, — за його словами — де УПА не діяла. В тій „Акції В" брали участь 17,350 польських вояків та міліції, які взяли в полон ледве 1,509 упівців. Акцію переводили військові відділи під командою ген. Моссора і полк. Корчинського, — і як пише згаданий автор, — ця акція була радше пімстою за вбивство УПО-ою ген. Кароля Свєрчевського.

Критерії, кого мають переселювати, а кого ні, були звичайно залишені малоосвіченим підстаршинам польської армії. Як правило, хто був хрищений в церкві — того насильно „переселювали" на захід, а хто в костьолі — того залишали. Звичайно, українська книжка в хаті була причиною вивозу.

Систему польонізації автор представив так:

„На наших очах, при виразному вдоволенні і допомозі властей, гине група наших земляків, народ, який жив серед нас цілими сторіччями. Якщо поступи асиміляції — або говорячи просто — винародовлення потриває у цьому темпі далі, то за кілька десятиріч й сліду не залишиться по лемках... І діється це в країні, де при кожній нагоді з гордістю підкреслюється 'віковічні традиції польської толеранції..' Лемки заслабі і дуже багато витерпіли, щоб вони самі могли добиватися своїх прав, прав, які в кожній цивілізованій країні повинні їм належати без ніяких обмежень, щоб вони могли плекати власні традиції і культуру, щоб вони могли без перешкод визнавати свою віру, та щоб з них було зняте тавро бандитів та ворогів...Ми повинні в цьому допомогти, а це власне у відношенні до слабших й 'інших', де повинна виявлятися правдива солідарність..."

І таке саме становище супроти українських лемків зайняла польська робітнича юнія.

Святослав Караванський

Дружня бесіда

ВІД АВТОРА: Діставши кілька листів з приводу висловлених у моїй публікації думок на тему навчання, я мушу дати кілька пояснень:

1. Пишучи у „Дружній бесіді" („Свобода" ч. 150) про курси української мови, я мав на увазі літні курси, бо саме про літні курси питали читачі. Отже через мій недогляд, бо із статті можна зрозуміти, що нема взагалі курсів української мови у вільному світі, сталося непорозуміння.

2. Були у тій статті і друкарські помилки, про що „Свобода" вже повідомляла.

3. Позатим, мій погляд на це питання є наслідок моїх роздумів і, очевидно, може розходитися з поглядами інших осіб. Мушу додати, що я не закликав молодь їхати на навчання до Києва, але засвідчував це, як змушений крок, і закликав створити літні мовні курси на належному рівні у вільному світі.

4. Моє ставлення до демонстрації совєтських фільмів у Гарварді було викликане публікацією, де говорилося без усяких застережень, що у Гарварді демонструється совєтський фільм. Щоб не було непорозумінь, публікуючи таку інформацію, слід пояснювати, що фільм демонструватиметься після відповідної лекції про пропаґандивну кінематографію в СССР та про те, де саме і як саме сфальшовано дійсність у фільмі. Але, на мою думку, і цього мало. Демонструючи такий фільм треба було б у пляні лекції знайти місце для лекції на тему про мету совєтської пропаґанди та про події, які мали місце в Україні в 1941-51 роках, бо саме на ці події скеровує свій вогонь совєтська пропаґанда. Побоюючись рецидиву цих подій у будь-якій формі, Кремль і в пресі, і по радіо, і через систему виховання, і мистецькими засобами старається викривлено зобразити їх. У СССР це йому вдається, бо іншої інформації населення не має. На жаль, таких лекцій у пляні літніх курсів у Гарварді не було заплановано. І якщо, згідно з одержаною інформацією, студенти критично сприйняли фільм, розуміючи його пропаґандивний характер, то саме тут і слід було б узагальнити цей погляд, підкреслити, що совєтська пропаґанда скрізь і завжди фальшива, що їй підпорядковувано в СССР усе життя, а надто відносини із зовнішнім світом в тому числі і так званий „культ-обмін".

5. Якщо опоненти стоять „за інтелектуальну і академічну свободу", то мусять визнати, що висловлення мого погляду, якраз і є виявом цієї свободи.

6. Щодо закидів, що український Гарвард заступався за мене, то я вважаю таку точку зору, м'яко кажучи, неетичною у принципових суперечках. Я, наприклад, свого часу виступав проти дискримінації української мови, тобто іншими словами, заступався за українську мову, що є рідною мовою усіх моїх опонентів. То хіба факт мого заступництва дає мені право вимагати, щоб мене ніхто не критикував? Я гадаю, що безпомильних людей, а тим більше установ, нема. Отже в дечому можу помилятись я, а в дечому може помилятись Гарвард. І якщо в моїх публікаціях трапилися прикрі помилки, це ще не говорить, що моя критика була безпідставною.

Лука Луців

Про нові видання

Кость Шонк-Русич, „Україна в листівках". Ню Йорк. 1981,168 стор.

Перед нами розкішний альбом „Україна в листівках", який повинен бути прикрасою світлиці в кожному українському мешканні, щоб гості у вільних хвилинах могли пригадувати собі Україну, її культуру, історію, її славних людей та красу її природи, оглядаючи майже 600 листівок, авторами яких є такі славні мистці, як:Бутович, Васильківський, Івасюк, Новаківський, Красицький, Нарбут, Репін, Труш, Т. Шевченко, Мурашко, Козак, Кульчицька, та інші (в Альбомі є картини понад 120-ох мистців). Автор в короткій передмові пише:

„Альбом „Україна в листівках" — це наочний доказ буйного розквіту українського мистецтва, що свою тематику черпало з усіх ділянок життя нашого народу, з казкової краси й щедрої землі нашої батьківщини. Саме цією тематикою українська листівка повна змісту й має особливе значення. Вона приносить у дім українця по цілому світі щось невимовно рідне, дороге, прекрасне, а разом з цим кожному дає можливість пізнати ім'я мистця і його творів. Вона широко популяризує українське мистецтво й промовляє до душі, пригадуючи йому на чужині його рідну Україну".

У цьому Альбомі читач знайде 400 кольорових листівок — 187 чорно-білих. Автор збирав листівки 15 років, працював над тим Альбомом три роки, бо виданням цього Альбому хотів відзначити 100-ліття, коли почали видавати поштівки. Автор признається, що два відсотки ілюстрацій в його книжці — це ілюстрації і фота.

Можна би сказати, що в цьому Альбомі є історія України в листівках. З княжої доби маємо князя Ігоря, княгиню Ольгу, князів Святослава й Володимира Великого та інших, а також деякі старовинні церкви.

Козацька доба нашої історії дуже численно пока-

(Закінчення на стор. 4)

Павлина Різник

УКРАЇНСЬКИЙ ЗОЛОТИЙ ХРЕСТ

(Півсторіччя на службі українського народу)

Український Золотий Хрест відзначуватиме 50-річчя існування осягів цієї організації ювілейним з'їздом і святковим обідом у днях 16-18 жовтня ц. р. у мотелі Голідей Інн Мідтавн у Філядельфії.

Півсторіччя — це час двох поколінь. А тому так мало основоположниць залишилися в живих. Як жалко, що всі вони не дочекалися тієї радісної хвилини, щоб разом відзначувати п'ятдесятліття та разом радіти тим величезним вкладом усіх відділів і членства в допомогу різним харитативним цілям та вкладу в розбудову українського суспільно-громадського й культурно-виховного секторів української громади в ЗСА. Але Головна Управа УЗХ не забула ні їх, ні їхнього вкладу праці й фінансів і друкує ювілейний альманах, щоб записати й їхні імена й їхні сліди праці й посвяти. Альманах буде готовим на святкування 50-річчя у Філядельфії.

Початки організації постали в Ню Йорку. До Ню Йорку приїжджало велике число українців із України і тут поселювалося. Так Ню Йорк став колискою багатьох організацій і установ. І цілком природно, що нові поселенці в чужому оточенні шукали за своїми людьми, з ними знайомилися й приятелювали. А що їм не легко було забути злидні й вороже переслідування в Україні, то вони почали застановлятися, як то їм можна було б помогти своїм родинам та тим організаціям, що змагалися за визволення українського народу. Тим більше, що між ними були вояки українських армій, членки Українського Червоного Хреста й членки Української Військової Організації й інших українських патріотичних організацій.

Однією з таких патріотичних жіночих організацій у Ню Йорку були „Дочки України", які в 1931 році по зорганізуванні Організації Державного Відродження України, стали жіночим відділом ОДВУ. Коли ж допомога бойовим лавам революційних формацій УВО та ОУН висунулася на перше місце в новій організації та стала відчутна потреба української червонохресної організації, то саме цей жіночий відділ ОДВУ в Ню Йорку став зав'язком Українського Червоного Хреста ОДВУ. А коли показалася потреба поширити організацію по всіх українських громадах у ЗСА, то якраз цей відділ скликав до Ню Йорку велике жіноче віче в 1933 році, висліддом якого назріло рішення створити українську червонохресну організацію.

І праця й посвята цього жіноцтва дали прекрасні плоди: В той час по довколишніх українських громадах, стали виростати нові відділи, бо провідні жінки нової організації, такі, як : Анна Гладун, Марія Демидчук, Анна Середа, Марія Лехіцька та інші не жаліли часу, відвідували українські громади й заохочували жінок ставати поруч них до праці. І зразу поведено кампанії й збірки на допомогу УВО-ОУН, на допомогу політв'язням, воєнним інвалідам, повенянам... Не легко було тоді, в час тяжкої депресії й масового безробіття збирати фонди на якінебудь цілі. Треба було великої ідейности й відданости для справи, щоб у таких умовах працювати й мати успіхи.

Праця відділів УЗХ не обмежувалася кампаніями й збірками, але пляново велася культурно-освітня праця. Щоб познайомити членство з положенням в Україні, то на сходини чи на ширші публічні віча запрошувано з доповідями таких визначних редакторів і професорів чи представників Проводу Українських Націоналістів, як: Омеляна Сеника— Грибівського, полк. Романа Сушка, ген. Миколу Капустянського, Олега Кандибу— Ольжича, генерала В. Курмановича, інж. Осипа Бойдуника, інж. Дмитра Андрієвського, полк. Андрія Мельника, ред. Олега Штуля, д-р Олександру Сулиму-Бойко, проф. Олександра Грановського, ред. Луку Мишугу та інших.

Однією з найбільш знаних і успішних кампаній УЗХ у 1938-39 роках була допомога Карпатській Україні, до якої долучилися й церковні громади й різні українські організації. В короткому часі зібрано кільканадцять тонн одягу й поживи й за допомогою Американського Червоного Хреста та — чеського вислано все в Карпатську Україну.

Вибух Другої світової війни, а з цим перервання зв'язків із Україною та переслідування українських націоналістичних організацій у ЗСА при допомозі конґресових комісій і ФБІ позначився неґативно на праці УЗХ. Але організація держалася. Багато відділів УЗХ та членок включилися в працю Американського Червоного Хреста й допомогу воєнним змаганням американського народу. В час війни Головна Управа УЗХ стала членом Президентського комітету й отримала дозвіл висилати допомогу до Европи. Так, УЗХ міг створити Представництво в Швайцарії й допомагати інтернованим українським воякам. Морально й фінансово УЗХ допоміг арештованим українцям у Франції й провів заходи проти примусового втягування українців до польського леґіону.

По війні Український Золотий Хрест включився в акцію висилання афідавітів із України, як теж тісно співпрацював із ЗУАДК-ом у тих акціях, а головно, коли вони вже приїжджали до порту Ню Йорк й треба було їх зустрінути, допомогти їм при перевірці речей і документів та спрямувати до їхніх спонзорів чи прямо заопікуватися ними й найти їм мешкання та працю. Багато членок УЗХ посвячували чимало годин для тієї справи, а найбільше причинилися у тій акції Марія Демидчук, Марія Лехицька, Катерина Моторна й Павлина Різник, що в той час була генеральною секретаркою ЗУАДК.

У п'ятдесятих роках став відчутний брак літніх таборів для молодого покоління, й коли братні, ідеологічно споріднені організації закупили 450-акрову оселю в Лігайтоні, Па, то УЗХ зорганізував свої виховно-відпочинкові табори. Цілий тягар зорганізування таборів, їх вивінування й найдення відповідного командного складу й програми припав виховній референтці Головної Управи сл. п. проф. Оксані Ґенґало з Філядельфії. Ці табори існують досьогодні.

У шістдесятих роках по смерти Сталіна відновилося українське літературне життя й зросла опозиція проти русифікації України. По короткому часі відлиги прийшов знов терор КҐБ, арешти, допити, запроторювання українських патріотів до тюрем, „психушок" і на заслання. З цією метою, щоб їх оборонити й їм допомогти створився у 1967 році Комітет Оборони й Допомоги Політв'язням у СССР. І цей КОД-Фонд УЗХ діє в Ню Йорку досьогодні й кожного року переводить бодай одну кампанію в час Великодня й пересилає допомогу потребуючим. КОД однаково ставиться до всіх переслідуваних і всім їм в

(Продовження на стор. 3-ій)

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ ЗАКЛИКАЄ ВСІХ ВІДДІЛОВИХ УРЯДНИКІВ: ПРЕДСІДНИКІВ, СЕКРЕТАРІВ, КАСИРІВ ТА КОНВЕНЦІЙНИХ ДЕЛЕҐАТІВ ВЗЯТИ АКТИВНУ УЧАСТЬ В ПЕРЕДКОНВЕНЦІЙНІЙ КАМПАНІЇ. ЗА АКТИВНУ УЧАСТЬ І УСПІХИ В ЦІЙ КАМПАНІЇ ПЕРЕДБАЧЕНІ НАДЗВИЧАЙНІ НАГОРОДИ І ВОНА БУДЕ РІШАЛЬНА ДЛЯ ВИБОРУ КОНВЕНЦІЙНИХ ДЕЛЕҐАТІВ І ДЛЯ УЧАСТИ У КОНВЕНЦІЇ В ТРАВНІ 1982 РОКУ.

В першу річницю смерти св. п. д-ра В. Кархута

Окружною дорогою прийшла до нас сумна вістка зі Львова, що 9-го жовтня 1980 року помер відомий лікар, пластун та письменник д-р Василь Кархут. Завдяки інформаціям від його сестрінки мгр права Володимири Кисілевської з Вінніпеґу, Канада, довідуємося про його життєвий шлях і творчість.

В.Кархут прийшов на світ в домі о. Володимира і Наталії (з Монастирських) Кархутів у липні 1905 року в Марківцях біля Станиславова (тепер Івано-Франківське), де його батько був парохом в Ясенові Пільнім біля Городенки. В Городенці почав малий Адьо (як його кликали) свої перші гімназійні кляси. В 1919 року помер його батько, і вихованням 14-річного Адя-Василя занявся його шваґер, адвокат і суддя д-р Теодор Михайлівський, чоловік найстаршої сестри Василя, Емілії. В 1920 році вся родина Кархутів переселилася до Львова, де Василь закінчив з відзначенням середню школу в Українській Академічній Гімназії.

Восени 1924 року він вступив на медичний відділ Українського Тайного Університету, про що він так гарно написав у своєму спомині „Буйні дні", поміщеному в книжечці „25-ліття У.Л.Т. і Мед. Громади" з 1935 року.

Св.п. д-р Василь Кархута

По ліквідації поляками того університету записується він на медичні студії в Університеті Яна Казимира у Львові. Д-р закінчує медичні студії в 1932 році, а шпитальну практику відбув в 1934 році також у Львові.

Ось як про нього пише його сестрінка мгр В.Кисілевська: Ще як студент був Адьо активним членом пластового куреня „Лісові Чорти", тоді теж написав і видав свою першу книжечку „Перша, друга і третя проба пластуна". По розв'язанні (ліквідації та заборони) поляками Пласту в 1930 році він є одним із організаторів тайного ремісничого Пласту, а рівночасно редактором пластового журналу „Вогні". В 1933 р. написав і видав оповідання для молоді з життя тварин „Гомін з-поза нас".

Вже бувши лікарем, написав д-р Кархут повість „Вістря в темряві", яку польська цензура сконфіскувала, а його заслала до концентраційного табору в Березі Картуській. Звільнений з Берези-Картуської повертається до Львова, одружується і відкриває лікарську канцелярію в 1936 році в Крем'янці на Волині.

Хоч коротко, бо всього три роки, був він у Крем'янці, але здобув собі там славу дуже доброго, солідного, чесного і жертвенного лікаря. Багатьом людям урятував життя, між ними своїй сестрінці Володимирі. Д-р Кархут врятував життя одній жидівці, від якої вже відступили всі інші лікарі. Чоловік цієї жидівки потім віддячився йому за це, бо по приході большевиків в 1939 році остеріг його перед ревізією НКВД. Д-р Кархут щасливо утік до Львова, а дружина його з двома маленькими донями зісталася ще коротко в Крем'янці і мала змогу переконатися в правді перестороги. Пізніше втікає він з родиною до Кракова, де провадить лікарську практику та пише.

Тут видає д-р Кархут оповідання для молоді з життя вовків „Цупке життя" в 1940 році, яке Анна Горбач перекладала на німецьку мову „Дас Циге Лебен" і яке читали в Німеччині як шкільну лектуру. В передмові до цього оповідання згадано, що ця книжка була написана в 1930-1933 роках.

Крім цього, в Кракові він видає свою повість „Вістря в темряві" під новим заголовком „Полум'яний вихор" в 1941 році, та пише і видає в 1942 році оповідання для молоді „Пшеничні нетрі". В цьому самому році переїжджає з усією родиною до Львова, де працює в українському шпиталі народної лічниці лікарем внутрішніх недуг.

Тут нижчепідписаний, як студент медицини, пізнав д-ра Кархута як прикладного лікаря, який дуже гарно та по-товариськи вчив його перкусії і авскультації.

Другий раз, по приході большевиків на наші землі, залишився д-р Кархут у Львові. Він не хотів вже втікати, бо за німецькою окупації також сидів у тюрмі на Лонцкого у Львові. Тоді врятував його з в'язниці його шваґер д-р Т.Михайлівський. Казав наш доктор, що своїх хворих не залишить. Одначе скоро довелося таки залишити рідні землі: в 1945 році большевики його заарештували, судили і заслали в Сибір, де перебував він у різних таборах Сибіру і Казахстану. Його сестрінка мгр Кисілевська переписувалася з ним та посилала йому посилки. Д-р Кархут відсидів там 18 років і в листах до рідні в Канаді скаржився, що „не було в нього одної здорової клітини".

По звільненні зі заслання не хотіли спочатку його ніде приписати, і він жив на т.зв. „вовчому листі", але завдяки посилкам з Канади вкінці його приписали, і він був лікарем в якомусь селі біля Снятини. Тут д-р Корхут дуже успішно лікував своїх хворих ліками-зелами, написав і видав книжку „Ліки довкола нас". В останньому листі до рідних в Канаді писав д-р Кархут, що врятував життя синові одного художника і цей зробив йому медалю та додав, що ця медаля оздобить його гріб.

І так помер наш незабутній Адьо—д-р Василь Кархут 9-го жовтня 1980 року в лічниці у Львові. Перестало битися серце пластуна, лікаря, письменника, а перш за все — українського патріота що перейшов свою Голгофу.

Намучився він по польських і німецьких тюрмах та на 18-річному большевицькому засланні, терпів, але не заломився і вже на склоні свого життя ще написав найкращу книжку про лікування зелами, найліпшу, що досі вийшла в Україні. Мав приготовану ще другу лікарську книжку, готову до друку, п. заг. „Лікування зелами і рецептами", але смерть не дала йому закінчити це діло.

Д-р Павло Пундій

Раз добром налите серце ввік не прохолоне

Вже невдовзі відбудеться сьомий з'їзд зальцбурзької гімназії на Союзівці. І з'їдуться колишні студенти і знову будуть переживати свою молодість. Дуже замітним і подивугідним є те, що більшість з них покінчили високі школи і займають важні становища. Колишні абітурієнти зальцбурзької гімназії — теперішні доктори, професори, священики, військовики, інженери, письменники — роблять великий культурний і професійний вклад у всіх ділянках життя у країнах свого поселення.

І призадумуєшся і повертаєшся думками в минуле. Друга світова війна вигнала з рідної землі багато українців і частина з них опинилася в родиннім місті славного Моцарта. Чудове місто, окружене горами, перетяте рікою Зальцах. На горі князює старовинний замок.

Примістилася жменька наших людей у дерев'яних бараках і військових касарнях. Хоч і перейшли вони жах війни, бомбардування, голод, втечу перед ворогом, не втратили живучости духу. Зразу закипіло творче життя, відчинилися українські школи, признані австрійським урядом. Наша гімназія примістилася у примітивних бараках без відповідного устаткування, ляборатори, бібліотеки. Однак, ті скромні бараки перемінилися в прекрасну святиню науки. Наша доля, така жорстока з одного боку, подарувала нам високо-кваліфікованих професорів. Вони не тільки вкладали в нас знання і бажання знання, але з любов'ю і посвятою виховували нас, вповали засади моралі і високих ідеалів.

І розбіглися ми по світі, приїхали до нової землі матеріяльно бідні, але привезли в серцях великий скарб.

Тому так радо прибуваємо на з'їзди зальцбурзької гімназії, зі зворушенням зустрічаємо наших дорогих професорів, згадуємо тих, що відійшли від нас, а, проте, живуть поміж нами.

Коли зустрінемося на з'їзді, поплачемо, посміємося, в серці буде нам сумно — весело і знову зміцнимо ту невидиму нитку, що в'яже нас.

Галина Яремко

Український Золотий...

(Продовження зі стор. 2-ої)

рівній мірі старається допомогти. Найкращий доказ цього — це допомога КОД-у, Чорноволові, Морозові, Світличній, Плющеві, вдові по Шухевичові й всім іншим.

Український Золотий Хрест перейшов уже не одну пробу життя та переміг усі кризи й перепони на своєму шляху. Членки УЗХ повинні бути з цього горді, що їхня організація уже через п'ятдесят років безперервно веде свою корисну харитативну працю попри великий вклад відділів по своїх громадах у працю культурно-виховну, суспільно-громадську й церковно-релігійну.

Тому Головна Управа УЗХ сподівається, що на ювілейне святкування до Філядельфії прибудуть представники всіх центральних організацій, із якими УЗХ співпрацював — чи то УККА, ЗУАДК-у чи СФУЖО та всі українські патріоти Філядельфії й околиць, щоб гідно відзначити працю й вклад Українського Золотого Хреста в скріпленні й розбудові української громади в ЗСА.

Нова офензива...

(Продовження зі стор. 2)

та тими що у вільному світі та в Ізраїлі.

Не менше болить їх...

Не менше болить їх зростаюча співпраця українців у вільному світі з іншими поневоленими народами. В Москві знають, що співпраця тих сил у вільному світі не обмежується на вільний світ. Вона невблаганно поширюється на їх батьківщини, які поневолені в СССР. І, мабуть, того таки найбільше боїться Москва і дмитруки.

Зацитовані й згадані тут турботи московських „вождів", які, „своїми словами" переказав Дмитрук указують на різні відтинки одного великого фронту поневолених і загрожених Москвою народів. Так, це правда! На тих усіх відтинках розгортається праця й наростають щораз то нові сили. Одначе помиляється Дмитрук, коли каже, що ці сили організують війну. Ні! В ніякому разі! Вони організують і зорганізують визволення свої поневолених народів і звільнення світу від загрози московського імперіялізму.

(Продовження буде)

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСоюзу!

Пам'ятник о. Г. Грушки...

(Закінчення зі стор. 1)

Редактор-емерит Антін Драган виголошує слово про о. Григорія Грушку біля пам'ятника. Справа сидить головний предсідник д-р Іван Флис, який провадив програмою.

Цей пам'ятник о. Г. Грушки врятовано з Міського парку в Клівленді, де на нього вже чигала злочинна вулиця. Вилитий з першоякісної бронзи, роботи скульптора Михайла Черешньовського, міг би пам'ятник загинути, але заходами союзовців, зокрема головного контролера д-ра Богдана Футея, цей пам'ятник врятовано й перевезено на Союзівку.

Церемонії посвячення й присвячення передувала Служба Божа в церкві св. Тройці, а після цього всі миряни, місцеві й багато приїжджих, зібралися під вже спорудженим високим пам'ятником о. Грушки. Посвячення здійснив парох Кергонксону о. д-р Богдан Волошин, співав церковний хор. Всією церемонією керував головний предсідник д-р Іван Флис, який також сказав вступне й заключне коротке слово про отця Г. Грушку.

Серед погожого дня, серед все ще розкішної союзівської природи, коли зелень дерев ще ледь-ледь зачеплена ранньо-осіннім золотом, лунали слова начебто самого о. Грушки: „Як для риби потрібна вода, як для птаха крила, як для спрагненого вода, як голодному хліб, як, накінці, кожному з нас потрібне повітря, так само для нас, тут розсіяних, треба народної організації, себто такого братства, такого всенародного об'єднання, до якого кожний українець, де б він не був, як далеко він не жив би, повинен до того братства, до тієї великої української родини-сім'ї належати". Слова о. Грушки написані майже 90 років тому, в 1893 році, у заклику до американських українців — „Нам треба народної організації", закінчуються віщими передбачуваннями, що „коли ця думка, ця мисль втілиться в діло, то грядучі покоління, які народяться на вільній землі, будуть дякувати і тихим нелукавим словом згадуватимуть нас".

На високому постаменті, праворуч і ліворуч з великими прапорами: американським зоряним і українським синьожовтим, полотнища яких лопотіли на свіжому вітрі, весь у квітах на щойно зробленій клюмбі, із задуманим чолом і батьківським виразом добрих очей Отець — Соленізант дивився на всіх своїх духових нащадків, що прийшли вшанувати його. Він дивився на всіх і наче слухав спів солістки Марії Лисогір, яка заспівала гимни: американський і УНСоюзу на початку урочистости, і український — на закінченні. Акомпаньював пяніст Тома Гриньків. Деклямація Ані Дидик вірша Степана Мосійчука була присвячена усім піонерам Українського Народного Союзу.

Біля пам'ятника стояли визначні діячі УНСоюзу і кергонксонської громади. Було спеціяльно багато сеньйорів-союзовців, бо це був їхній День. Була і молодь, яку репрезентували цьогорічна і на наступний рік „Міс Союзівка".

Екзекутива УНСоюзу була заступлена майже всіма головними урядовцями: крім головного предсідника д-ра І. Флиса з дружиною були ще головний секретар Володимир Сохан з дружиною, головний касир Уляна Дячук з мужем, головний редактор „Свободи" Зенон Снилик з дружиною, редактор „Українського Тижневика" Рома Сохан-Гадзевич. Були тут теж колишній головний предсідник Йосип Лисогір і колишній головний секретар д-р Ярослав Падох, обидва з дружинами. І були, як вияв особливої уваги до о. Грушки, багато українських союзових дітройтців, які гостювали на Союзівці.

Не можна поминути мовчанкою і невтомного директора оселі Володимира Кваса, який може найбільше вклав праці в те, щоб цей день був якнайуспішніший. Це на його руках спочивали обов'язки підібрання відповідного місця на шляху „із варягів у греки", тобто на дорозі з Гостинниці до „Веселки" у чудовому місці, недалеко пам'ятника Тарасові Шевченкові, поблизу будинку „Полтави"

В цю неділю, яку довго пам'ятатимуть учасники цього посвячення й присвяти пам'ятника, став на землі Союзівки ще один пам'ятник, четвертий — до тьрох попередніх. В товаристві гетьмана Мазепи, Шевченка та Лесі Українки пишається тепер отець Грушка, заслужений священик і громадський діяч Українського Народного Союзу і американської України.

Ліда Фещенко-Чопівська...

(Продовження зі стор. 1)

ницю сюди поспішали союзовці і гості з різних міст переважно сходу Америки, але прибули і багато здалека, зокрема приїхав автобус сеньйорів-союзовців з Дітройту.

Весь суботній день був призначений на знайомства із Союзівкою і віднову знайомств з тими, кого не бачилося з минулого року. Увечорі, після спільної вечері, відбулася в критій залі Союзівки „Веселці" програма, яку виповнив Танцювальний Ансамбль з Монтреалю під керівництвом Петра Марунчака. Доповнювала програму співом і грою на гітарі Оксана Тромса. Вела програму постійна конферансьє Союзівки Аня Дидик. До танців грали музики Алек Худолій і Дорко Сенчишин.

Танцювальний ансамбль з Монтреалю тут популярний і люблений. Сам балетмайстер і хореограф Петро Марунчак веде щоліта успішний курс народних танців на Союзівці, тож успіх виступу його професійного рівня групи був запевнений. Приїхало з Монтреалю кільканадцять танцюристів і вони дали п'ять танків: „Рушничок", „Гуцулку", „Ножиці", „Залицяння" та „Гопак". „Гопак" мусіли на оваційні домагання публіки частинно повторити. Якщо говорити про „особливий знак" танечних ансамблів, про їх „почерк", то ця монтреальська група визначається незрівняною бравурою й швидкістю: на годину сцена „Веселки" перетворилася у суцільний вир, вихор і мистецький гураган.

Спів Оксани Тромси, частої солістки на концертах оселі і абсольвентки Джулліярд-музичної школи, три пісні В. Івасюка, виконання їх зустріла виповнена вщерть авдиторія дуже тепло.

Серед присутніх була майже вся Екзекутива і чимало голів та секретарів Відділів. Поіменно представила конферансьє головного предсідника УНС д-ра Івана Флиса з дружиною, головного секретаря Володимира Сохана з дружиною, головного касира Уляну Дячук з мужем, головного редактора „Свободи" Зенона Снилика з дружиною і донькою, редактора „Українського Тижневика" Рому Сохан-Гадзевич, редактора-емерита Антона Драгана, попереднього предсідника УНС Йосипа Лисогора з дружиною та інших. Окремо представлено „Міс Союзівку '81" Орисю Ганушевську. За вибір „Міс Союзівки" відповідала Квітка Стецюк, яка вже є „піонеркою" цих активностей, бо веде їх від самого початку постання цієї програми. Її також було представлено зборові гостей.

Після мистецької програми, коли на залі відбувалися вже танці, жюрі й кандидатки на „Міс Союзівку" зібралися в бібліотеці у „Гостинниці" для іспитування цих молодих дівчат, з яких одна мала стати українською „Міс" оселі. Через годину часу нетерпляче очікуване проголошення „Міс Союзівки" відбулося з усіма відповідними прикрасами: квіти, корони, ленти і перший танець.

Перед збором гостей, що зростав кожної хвилини, появилося на сцену тричленне жюрі: Андрій Добрянський (голова), Надія Матківська і Андрій Кейбіда. Маестро Добрянський проголосив „Міс Союзівкою '82" Лідію Фещенко-Чопівську, та першу і другу дружку. Їм вручено китиці червоних троянд. Відповідні ленти з написом були перев'язані всім трьом красуням, а „Міс Союзівка '81" Орися Ганушевська поклала їм на голови корони.

О. Ганушевська ще перед проголошенням, прощаючись із своїм „королюванням", сказала слово, у якому підкреслила свою радість і вдячність, що могла бути „Міс Союзівкою", що мала „відповідальність і приємність репрезентувати українську молодь у рамках Українського Народного Союзу"; вона згадала, що брала участь в багатьох панелях, академіях, рефератах, засіданнях УНС (льокально) та в культурних мистецьких програмах і зустрічах. За все це вона в імені своєму і інших молодих українок дякувала предсідникові д-рові Іванові Флисові за можливість репрезентувати УНСоюз; Марті Кордубі з відділу братської діяльности за її ентузіязм і поміч; особливу подяку висловила Володимирові Квасові „за те, що він так мене підтримував, все давав життєву пораду мені й іншим, і за те, що він на 'Лейбор Дей' похвалив українську молодь, за яку я дуже горда". Наприкінці окремо подякувала своїм батькам д-р Ганушевським і хресним батькам д-р Кизикам з Гартфорду. Повнісінька заля попрощалася з однією „Міс", щоб привітатися так само радісно і сердечно з другою.

Нема сумніву, що такою ж успішною буде і нововибрана „Міс Союзівка". Донька д-ра Юрія і Софії Фещенко-Чопівських, Ліда народилася 20 років тому в Зайоні біля Чикаго, Іллиной. Тепер вона на останньому році в Стенфорд-університеті в Каліфорнії, де студіює фюльм і „бродкастінг". В минулому році її обрано „Міс Сан Франсіско". А взагалі вона вже не раз була вирізнена на різних контестах краси й талантів. Три року тому, вона була „Кралею Української Преси", репрезентуючи журнал „Екран" на річному „Балі Преси" у Філядельфії. Українську мову, яку знає дуже добре, вона завдячує своєму патріотичному домові, де завжди панує розмовна українська мова, яку підтримує у своїх внуків і дбає про її розвиток особливо бабуня Марія Клепачівська. Лідія має ще трьох старших братів, які всі є українськими професіоналістами. Карооќа, з білявим волоссям, середнього росту й ніжної будови, Ліда має замилування до танцю і музики, грає на фортепіяно, майже професійно танцює. І це не випадок, що кандидуючи на „Міс Сан Франсіско" в компетиції на найкращий талант вона вирішила американцям показати і пояснити український „Козачок".

Тоді, як і раніше вона не втомлюється бути „амбасадором української культури". Вона вже тепер працює як диктор новин у Сан Франсіско, де кожної неділі протягом літа можна було бачити її у телевізійній програмі вечірніх новин. І коли в розмові її запитано, чи вона уявляє себе в майбутньому українською „Барбарою Волтерс", вона з вдумливим поспіхом спростувала, що вона воліє бути „Джесікою Савич".

Українознавчі лекції Лідії проходили не тільки вдома, але й на різних курсах, зокрема вона вчилася в Літній школі Гарварду. Завжди була активною в школі та в університеті, де належала до Української Студентської Громади і мала різні навантаження, як член управи, скарбник. Залюбки Ліда малює, любить лещатарство і була „чірлідером" чотири роки. Вона співає в університетському хорі. Як завжди добра учениця, належить до „Крайового почесного товариства найкращих учнів" і має багато трофеїв за перемогу в різних змаганнях, особливо з мистецьких ділянок.

На першу дружку була обрана Христина Тимків, 19-річна донька д-ра Михайла і Варвари Тимків з Парми, Огайо. Вона визначається красою і стрункістю, що і привабило її піти на моделювання елегантного одягу. Вона і тепер вчиться у стейтовому університеті в БовлінҐ Ґрін, де вивчає мистецтво, зокрема моду. Христина активна в студентському житті, вона є членою ТУСМ-у і Пласту та бере участь в багатьох змаганнях, за які діставала нагороди. Вся родина Христини Тимків належить до 240-го Відділу УНС, а її мати — теж красуня, як і донька — 22 роки тому була обрана „Міс Союзівкою". Христина володіє бездоганно українською мовою, любить спів, музику й плавання.

Другою дружкою обрано Богданну Сосяк, 21-річну доньку Ярослава і Стелли Сосяків з Елізабету, Ню Джерзі. Богданна закінчила Сітон Голл університет, факультет криміналістики, і буде студіювати право. Вона активно працює в Пласті та в Союзі Українок Америки. Із мистецьких замилувань — любить музику і добре грає на фортепіяно, а із спорту — залюбки грає „софтбол" і любить гімнастику. Вона і вся її родина є членами 234-го Відділу УНСоюзу.

Заслужена союзова активістка Квітка Стецюк, неголосуюча секретарка вибору всіх 'Міс Союзівок' протягом вже 27-ми років, перев'язує лентою усміхнену Ліду Фещенко-Чопівську, нововибрану „Міс Союзівку '82". Зліва на світлині маестро Андрій Добрянський, голова жюрі цього контесту, приглядається церемонії. Біля нього дружки — Богданна Сосяк і Христина Тимків.

Чотири українські красуні (зліва направо): Орися Ганушевська „Міс Союзівка '81", нововибрана „Міс Союзівка '82" Ліда Фещенко-Чопівська, перша Дружка — Христина Тимків і друга Дружка — Богданна Сосяк.

Танцювальний Ансамбль з Монтреалю під час виконування „Гопака". Дев'ять дівчат і шість хлопців під керівництвом Петра Марунчака на одну годину перетворили всю сцену й усю „Веселку" у вихор кольору, руху, молодечого запалу й веселости.

Польські робітники...

(Продовження зі стор. 1)

складної операції все ще перебуває у літній папській резиденції, виступив 20-го вересня ц.р. із закликом до своїх земляків поляків, щоб вони намагалися без кровопролиття і вжиття насильства розв'язувати свої проблеми і щоб не допустили до зовнішньої інтервенції, яка може трагічно закінчитись для Польщі.

„Важні і трудні проблеми треба розв'язувати при допомозі переговорів, обопільного діялогу, а не конфронтацією", — заявив Папа зібраним біля його резиденції вірним, яких кореспонденти начислили біля 10,000 осіб. „Досвід минулого, — сказав Папа, — показав, що поляки можуть полагоджувати свої справи і розв'язувати проблеми без кровопролиття і насильства".

Папа зокрема підкреслював у своєму виступі право польського народу, який пролив так багато крови в обороні своєї волі, вирішувати свої справи самостійно без втручання зовнішніх чинників. Ці слова Папи Івана Павла II сильно оплескували вірні, серед яких було дуже поважне число поляків, які почали співати польський національний гимн і Папа долучився до загального співу своїм баритоновим голосом.

Про нові...

(Продовження зі стор. 2)

зана в картках. Крім гетьманів бачимо на картках отамана Підкову, Байду Вишневецького, отамана Косинського, Богуна, Кривоноса, Івана Сірка, Тараса Трясила, Семена Палія та інших, яких важко знайти в історіях. Дуже цікаві картки або тільки фота з найновішої нашої історії. Ось на 32-ій сторінці бачимо: Похід Синьої Дивізії через Київ 1917 року, полк. Марченко, от. Кобза, мін. Левицький, от. Петлюра, ген. Петрів, мін. Огієнко, ген. Сальський, Присяга новобранців Січових Стрільців у Староконстянтинові, 1919 року. Присутні: Коновалець, Мельник, Кедровський Матвієнко, Юнацька школа в Житомирі — ген. Петрів 1918 року.

На іншій сторінці бачимо генерала М. Тарнавського, отамана УСС Горука, хорунжу УСС Степанівну і хорунжу УСС Галечко. Ще на іншій сторінці чотири картки А. Ждахи: Козак, „Ой ти дівчино", Бондарівна „Ой у полі могила". Ще на іншій сторінці чотири діячі з найновішої історії: Є. Коновалець, С. Бандера, Я. Стецько, й Т. Чупринка.

Неможливо подати зміст цієї цікавої книжки-альбома, бо до того треба би довжеленної статті, а шкода було б щось пропускати. Скажемо тільки, що в цьому Альбомі картки чи фото всіх визначніших українців з цілої нашої історії, краєвиди з усіх закутків України з різними вишивками. Ось на 133 сторінці маємо чотири картки славного нашого Е. Козака, що називаються: Коломийка, З ярмарку, Нечиста сила й Сільські політики.

Автор дякує аж 11-ом особам, які збирали картки, він зазначує, що української частини редактором була Марія Гарасевич, а - англійської Аскольд Лозинський, а коректорами Юрій Бобровський і Олександер Редько; в Альбомі є фотографії, крім авторських є ще й світлини Осипа Старостяка. Дорадниками його були д-р О. Соколишин та М. Яблонський.

Хто возьме цей Альбом в руки, той на його сторінках зможе побачити, як виглядали, чи виглядають кількадесят визначних українців, і то аж до найновіших часів: Ірина Стасів-Калинець, Оксана Мешко, Стефанія Шабатура, Світляна Кириченко-Бадзьо та інші.

Віримо, що хто дістане в руки альбом „Україна в листівках", буде вдоволений.